

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра психології**

Назва курсу <i>Нормативний / вибірковий</i>	Педагогіка та психологія передвищої та вищої освіти Модуль 2. Психологія передвищої та вищої освіти <i>Обов'язковий</i>
Освітній рівень Бакалавр/ магістр/ доктор філософії Освітня програма	Магістр <i>Педагогічні спеціальності</i>
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024 1 семестр
Викладач	Остополец Ірина Юріївна , кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
Профайл викладача	
Контактний тел.	
Е-mail:	Ostopolets_Iryna@msspu.edu.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=800
Консультації	Консультації у телеграм за відповідним номером телефону у робочий час, синхронно і асинхронно на платформі Moodle

1. АНОТАЦІЯ

В умовах реформування передвищої і вищої освіти в Україні пріоритетна увага має надаватися підготовці нової генерації педагогічних і науково-педагогічних кадрів – національної еліти, яка здатна оволодіти новою освітньо-світоглядною парадигмою національно-державного творення, гуманного піднесення самоцільної особистості вихованця. Однією з передумов вирішення цього надзвичайно важливого і складного завдання є підвищення рівня психологічної культури, зокрема через опанування майбутніми викладачами ЗВО ґрунтовними психолого-

педагогічними знаннями, вміннями і навичками.

Гуманізація освіти потребує від викладача передвищої і вищої школи психологічної зверненості як до особистості студента, так і до себе, що підвищує вимоги до психологічного забезпечення освітнього процесу. Саме тому при підготовці магістрантів до науково-педагогічної діяльності у ЗВО виникає потреба як у підвищенні їхніх теоретичних психологічних знань, так і в практичному оволодінні методами самопізнання і самовдосконалення, які допоможуть їм у професійному зростанні.

Психологія вищої школи – галузь психологічної науки, що вивчає індивідуально-особистісні, а також соціально-психологічні явища, які породжені умовами ЗВО. Вона досліджує закономірності цих явищ, їхнє місце й роль, прояви, розвиток і функціонування в діяльності студентів, викладачів і керівників вузів. Нею вивчаються також шляхи цілеспрямованого управління цими явищами, їх формування й коригування з метою більш ефективного розв'язання завдань підготовки фахівців із вищою освітою.

Психологія передвищої і вищої школи синтезує здобутки педагогічної, соціальної, вікової психології, психології праці та ін. За своїм основним змістом вона є педагогічною психологією передвищої і вищої освіти. Педагогічна психологія передвищої і вищої освіти розглядає педагогічний процес у комплексі інформаційно-навчальної, розвивальної й виховної його функцій. Це сприяє пошуку ефективних шляхів (форм організації, методів і засобів) професійної підготовки студентів за певною освітньо-кваліфікаційною програмою (молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста чи магістра).

Психологія передвищої і вищої школи досліджує як роль «особистісного чинника» в створенні досконалішої технології навчання й виховання у ЗВО та управлінні системою підготовки фахівців із вищою освітою, так і розробляє конкретні форми й засоби впровадження результатів психологічних досліджень у діяльність закладу передвищої і вищої освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання «Психології передвищої і вищої освіти» є: забезпечення загальної теоретичної підготовки майбутніх фахівців у галузі психології передвищої і вищої школи, яка слугуватиме основою для їхньої практичної роботи, що пов'язана з викладацькою діяльністю.

А саме: на основі оволодіння основними теоретичними поняттями поглиблювати знання магістрантів про психологічну сутність, особливості та сучасні технології освітнього процесу у закладі передвищої і вищої освіти; розвивати психологічну спостережливість, творчий підхід до рішення конкретних психолого-педагогічних ситуацій; формувати початкові вміння організації освітнього процесу у передвищій і вищій школі; виховувати професійно значущі якості особистості.

Завдання:

- опанування знаннями про психологічні особливості студентського періоду життя людини:

- усвідомлення закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців;
- вивчення психологічних аспектів навчання і виховання студентської молоді;
- усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та шляхів її опанування;
- сприяння професійному самовизначенню і набуття студентами професійно-педагогічної ідентичності;
- розвиток таких якостей особистості, що мають для майбутнього викладача професійне значення.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

013 Початкова освіта	ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 11. Здатність працювати в команді.
015 Професійна освіта 012 Дошкільна освіта 016 Спеціальна освіта	ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
015 Професійна освіта	ЗК Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
014 Середня освіта	ЗК Здатність застосовувати принципи і методи наукового пізнання у науково-педагогічній діяльності.
014 Середня освіта	ЗК Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.
014 Середня освіта	ЗК Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.

Інші загальні компетентності відповідно до освітньої програми за погодженням з гарантом освітньої програми

Фахові компетентності:

013 Початкова освіта

ФК 4. Здатність здійснювати навчання та виховання учнів відповідно до психолого-педагогічних закономірностей і принципів організації сучасного освітнього простору

ФК 7. Здатність поєднувати навчальну та позанавчальну роботу для досягнення поставленої мети

ФК 9. Здатність використовувати досягнення психолого-педагогічної науки та практики у власній діяльності

016 Спеціальна освіта

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу в спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти, закладах фахової передвищої, вищої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, в тому числі інклюзивного освітнього середовища в закладах ЗДО, ЗЗСО, ІРЦ, фахової передвищої та вищої освіти.

4. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

013 Початкова освіта

ПРН 5. Впроваджувати прийоми мотивації, самомотивації на шляху до досягнення спільної мети, виявляти вміння адаптувати свою поведінку до прийняття системи цінностей іншого в умовах інклюзивного середовища.

ПРН 6. Бути творчою та креативною особистістю, підвищувати рівень педагогічної культури.

ПРН 9. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 13. Налагоджувати співпрацю з представниками різних професійних груп та організацій.

016 Спеціальна освіта

РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері логопедії, спеціальної та інклюзивної освіти в цілому.

РН 10. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- ✓ навички спілкування
- ✓ командна робота
- ✓ вирішення проблем
- ✓ управління часом
- ✓ критичне мислення
- ✓ прийняття рішень
- ✓ лідерство
- ✓ творчість
- ✓ винахідливість
- ✓ організаційні навички

5. ОБСЯГ КУРСУ

4 кредити (120 годин) форма контролю - екзамен

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	відповідно до навчального плану ОП	відповідно до навчального плану ОП	відповідно до навчального плану ОП

6. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо академічної доброчесності: Роботи студентів повинні бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

Списування чи підказки під час контрольних робіт та екзаменів заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, сервісMOODLE).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Всі види робіт необхідно виконувати в оговорений термін.

Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Пропущені заняття відпрацьовуються протягом 2 тижнів під час консультацій викладача.

Політика щодо відвідування: Здобувач, який відвідує заняття, за умови активності та за результатом виконання завдань, отримує бали згідно системи оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) здобувач може надіслати виконані завдання через мережу Facebook, MOODLE або E-mail (за погодженням із викладачем).

Під час практичних занять створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок. На заняттях дотримуватись правил роботи у групі, шанобливо ставитись до поглядів один одного, обов'язково вимкнути звук гаджетів. На заняттях вітаються прояви креативності та індивідуальний підхід до кожного здобувача вищої освіти. Завдання до кожної теми викладач надає наприкінці заняття.

Під час практичних занять студенти безпосередньо оволодівають базовими навичками риторики з дотриманням етичних стандартів професії

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
МОДУЛЬ 2 ПСИХОЛОГІЯ ПЕРЕДВИЩОЇ І ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Кількість годин наведена орієнтовно, формується відповідно до навчального плану освітньої програми за узгодженням з гарантом ОП</i>						
14	Тема 1. Психологія передвищої та вищої освіти, її предмет, об'єкт, завдання. Методологія і методи психології передвищої та вищої освіти	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Основна: [3; 5; 6; 7;8]; додаткова: [1; 5; 8; 10; 11]	Опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	5	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
15	Тема 2. Загальна психологічна характеристика студентського віку. Особливості становлення сучасного професійно-компетентного фахівця.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (2 год.)	Основна: [2; 5; 6;10]; додаткова: [6; 9; 13]	Опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	5	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
16	Тема 3. Психологічні засади управління у сфері передвищої та вищої освіти	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Основна: [1; 2; 4; 5; 6; 9]; додаткова: [2; 4; 6; 10; 11]	Опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	5	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
17	Тема 4. Діяльність науково-педагогічних працівників передвищої та вищої освіти. Психологія педагогічної комунікативної	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Основна: [2; 3; 5; 6;9]; додаткова: [1; 3; 4; 9; 11; 12]	Опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	5	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)

взаємодії між суб'єктами освітнього процесу.					
--	--	--	--	--	--

7.2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Лекція 1. Психологія передвищої та вищої освіти, її предмет, об'єкт, завдання. Методологія і методи передвищої та вищої освіти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психологія передвищої та вищої освіти як галузь психологічної науки, її предмет, об'єкт, завдання. 2. Завдання психології передвищої та вищої освіти відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту». 3. Основні напрями реформування освіти XXI століття та проблеми сучасної психології передвищої та вищої освіти. 4. Зв'язок психології передвищої та вищої освіти з іншими галузями психологічних знань. 5. Поняття про методологію психології. Принципи психологічного дослідження. Класифікація методів збору емпіричних психологічних фактів.
Лекція 2. Загальна психологічна характеристика студентського віку. Особливості становлення сучасного професійно-компетентного фахівця.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Передвищий і вищий навчальний заклад як провідних чинник соціалізації та становлення сучасного професійно-компетентного фахівця. 2. Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості. Психологічний супровід процесу адаптації здобувача передвищої і вищої освіти до освітнього простору ЗВО. 3. Особливості набуття загальних та фахових компетентностей та результатів навчання згідно ОП. Сучасні вимоги до сучасного компетентного фахівця відповідно до пріоритетних напрямів реформування вищої освіти в Україні. Формування професійної спрямованості особистості здобувача передвищої і вищої школи. 4. Психологічна готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності. Психологічний супровід професійного становлення здобувача передвищої та вищої освіти. 5. Соціально-психологічні явища в студентській групі та їх вплив на особистість кожного здобувача вищої освіти. Гармонійний психологічний клімат у колективі. 6. Психологічні засади студентського самоврядування.
Лекція 3. Психологічні засади	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів передвищої та

<p>управління у сфері передвищої та вищої освіти</p>	<p>вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії</p> <p>2. Психологічні чинники управління освітнім процесом у передвищої та вищої освіти. Студентоцентроване навчання. Особливості внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.</p> <p>3. Освітній процес як цілеспрямована активна взаємодія викладача зі студентом. Управління освітнім процесом у передвищої та вищої освіти та психологічний аналіз функцій управління з позицій сучасних вимог.</p> <p>4. Мотиваційна спрямованість здобувача передвищої та вищої освіти. Власна пізнавальна активність студента, її спрямованість на засвоєння компетентностей та результатів навчання. Чинники неуспішності здобувачів і шляхи їх подолання.</p> <p>5. Особливості психологічного супроводу освітнього процесу ЗВО</p>
<p>Лекція 4. Діяльність науково-педагогічних працівників ЗВО. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу.</p>	<p>1. Професійний розвиток НПП. Особливості професійної самосвідомості (рефлексивності) викладача.</p> <p>1. Складові психологічної характеристики викладача передвищої та вищої школи</p> <p>2. Шляхи формування викладацької майстерності і підвищення рівня професіоналізму викладача передвищої і вищої школи. Самоактуалізація особистості в професійній діяльності.</p> <p>3. Інноваційна діяльність НПП. Впровадження у освітній процес інноваційних методів навчання</p> <p>4. Педагогічна комунікативна взаємодія. Діалогічне спілкування, його характеристика та роль у регулюванні протиріч у педагогічній взаємодії.</p> <p>5. Психологічні передумови запобігання та стратегії вирішення конфлікту.</p> <p>6. Саморегуляція як критерій особистісно-професійного іміджу сучасного викладача передвищої і вищої школи</p>

СТРУКТУРА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ). Модуль 2

Практичні заняття	Форми та методи оцінювання
<p>Практичне заняття 1. Тема: Психологія передвищої і вищої освіти, її предмет, об'єкт, завдання. Методологія і методи психології передвищої і вищої освіти</p> <p>1. Тенденції та перспективи розвитку й</p>	<p>Індивідуальне/ фронтальне опитування</p> <p>Аналіз нормативних документів</p>

<p>удосконалення підготовки фахівців в умовах формування європейського освітнього простору.</p> <p>2. Система психологічних знань, концепцій, принципів, що відображають закономірності передвищої і вищої освіти, покладена в основу даної наукової дисципліни.</p> <p>3. Індивідуальні і соціально-психологічні явища, породжені специфікою передвищої і вищої освіти як предмет психології передвищої і вищої освіти.</p> <p>4. Закономірності цих явищ, їх місце і роль, виявлення, розвиток і функціонування в діяльності студентів, викладачів і керівників ЗВО, а також шляхи впливу на вказані явища з метою більш ефективного вирішення завдань передвищої і вищої освіти.</p>	<p>Дискусія Практико-орієнтовані завдання Аналіз психодіагностичних методик, технік</p>
<p>Практичне заняття 2,3. Тема: Загальна психологічна характеристика студентського віку. Особливості становлення сучасного професійно-компетентного фахівця.</p> <p>1. Передвищій і вищій навчальний заклад-один з провідних факторів соціалізації студента як фахівця. Адаптація студента до навчання у передвищій і вищій школі, її види та умови ефективності.</p> <p>2. Соціально-психологічний клімат у групі та його вплив на її працездатність.</p> <p>3. Формування професійної спрямованості особистості студента.</p> <p>4. Розвиток «Я-концепції» як показника особистісного зростання і професійного становлення студента.</p> <p>5. Розвиток hard skills і soft skills – універсальні навички європейського рівня.</p> <p>6. Напрями формування психологічної готовності випускника ЗВО до самостійної професійної діяльності.</p>	<p>Індивідуальне/ фронтальне опитування Дискусія Практико-орієнтовані завдання. Аналіз психодіагностичних методик, технік</p>
<p>Практичне заняття 4 Тема: Психологічні засади управління у сфері передвищої і вищої освіти</p> <p>1. Загальна характеристика навчального процесу і навчально-професійної діяльності як об'єктів управління, психологічний аналіз їх складових.</p> <p>2. Психологічні особливості ефективної взаємодії суб'єктів освітнього процесу ЗВО.</p> <p>3. Педагогічне управління навчальним процесом у передвищій і вищій школі та психологічний аналіз функцій управління з позицій сучасних вимог.</p> <p>4. Психологічні передумови і показники успішного засвоєння фахових компетентностей та результатів</p>	<p>Індивідуальне/ фронтальне опитування Дискусія Практико-орієнтовані завдання Аналіз психодіагностичних методик, технік</p>

<p>навчання здобувачів вищої освіти.</p> <p>5. Психологічні аспекти організації самостійної роботи студентів.</p> <p>6. Психологічний супровід становлення особистості майбутнього фахівця відповідно до пріоритетних напрямів реформування передвищої і вищої освіти в Україні.</p>	
<p>Практичне заняття 5 Тема: Діяльність науково-педагогічних працівників. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу.</p> <p>2. Психологічна характеристика науково-педагогічної діяльності та особистості викладача передвищої та вищої школи.</p> <p>3. Особливості розвитку професійної самосвідомості (рефлексивності) викладача.</p> <p>4. Психологічні аспекти формування педагогічної майстерності і підвищення рівня професіоналізму викладача передвищої і вищої школи.</p> <p>5. Психологічна характеристика комунікативної взаємодії суб'єктів освітнього процесу ЗВО.</p> <p>6. Психологічні бар'єри в педагогічному спілкуванні, їхні причини та шляхи регулювання.</p>	<p>Індивідуальне/ фронтальне опитування</p> <p>Дискусія</p> <p>Практико-орієнтовані завдання</p> <p>Аналіз психодіагностичних методик, технік</p>

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ. МОДУЛЬ 2

Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Організація самостійної роботи студентів*
1	Вивчення теоретичного матеріалу (передивитись презентацію, опрацювання навчально-методичних матеріалів)
2	Виконання завдань (есе, реферат, презентація/ структурно-логічна схема за темою тощо)
3	Підготовка до періодичного контролю**

Питання для самостійного опрацювання	Завдання
<p>Тема 1. Психологія передвищої і вищої, її предмет і завдання методологія і методи психології вищої школи</p> <p>1. Порівняльний аналіз систем передвищої і вищої освіти України та країн світу. Система, мета і зміст передвищої і вищої освіти в Україні. Демократизація як освітній принцип. Суспільна значущість гуманізації навчального процесу.</p> <p>2. Система психологічних знань, концепцій, принципів, що відображають закономірності передвищої і</p>	<p>Опрацювання навчально-методичних матеріалів і скласти конспекти/ структурно-логічну схему, розробити презентацію наступних питань</p>

<p>вищої освіти.</p> <p>3. Поняття про методику психологічного дослідження. Етика психолога-дослідника. Дослідницькі вміння викладача передвищої і вищої школи.</p> <p>4. Рівні методології. Компетентнісний підхід. Системний підхід</p> <p>5. Комп'ютерні методи дослідження.</p>	<p>Виконати практичні завдання</p>
<p>Тема 2. Загальна психологічна характеристика студентського віку. Особливості становлення сучасного професійно-компетентного фахівця.</p> <p>1. Суперечливості та кризи студентського віку</p> <p>2. Психологічні особливості сучасних студентів</p> <p>3. Психологічний аналіз особливостей емоційної сфери студента. Саморегуляція емоційно-вольової сфери</p> <p>4. Профорієнтація і професійний добір у передвищу і вищу школу</p> <p>5. Фактори, які впливають на формування професійної спрямованості особистості студента</p>	<p>Опрацювання навчально-методичних матеріали і скласти конспекти/структурно-логічну схему, розробити презентацію наступних питань</p> <p>Виконати практичні завдання</p>
<p>Тема 3: Психологічні засади управління у сфері вищої освіти</p> <p>1. Організаційно-правове забезпечення передвищої і вищої освіти.</p> <p>2. Дистанційні технології навчання.</p> <p>3. Психологічні аспекти управління професійною рефлексією.</p> <p>4. Відповідальне ставлення студентів до навчання.</p> <p>5. Особливості наукової діяльності студентів</p> <p>6. Майстерність невербальної поведінки педагога.</p> <p>7. Естетичне, патріотичне, духовне, трудове виховання студентської молоді.</p>	<p>Опрацювання навчально-методичних матеріали і скласти конспекти/структурно-логічну схему, розробити презентацію наступних питань</p> <p>Виконати практичні завдання</p>
<p>Тема 4. Діяльність науково-педагогічних працівників ЗВО. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу.</p> <p>1. Авторитет викладача. Психологічні особливості ефективного впливу.</p> <p>2. Умови імпровізації в науково-педагогічній діяльності.</p> <p>3. Майстерність професійно-педагогічного мовлення.</p> <p>4. Техніка мовлення. Значення дихання для мовця. Професійні характеристики голосу. Дикційна й орфоепічна чистота мовлення. Інтонаційна та образна виразність. Наголос. Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту; логічна та емоційна виразність; міміка і жести як компоненти виразності.</p>	<p>Опрацювання навчально-методичних матеріали і скласти конспекти/структурно-логічну схему, розробити презентацію наступних питань</p> <p>Виконати практичні завдання</p>

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення дисципліни.

2.1. Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної навчальної дисципліни включає поточний, періодичний та підсумковий / семестровий контроль знань.

Умовні позначки:

П – поточний контроль,

ПКР – періодична контрольна робота,

ПК1 – перший періодичний контроль (сума балів за поточний контроль і періодичну контрольну роботу),

ПК2 – другий періодичний контроль (сума балів за поточний контроль і періодичну контрольну роботу),

Хср – середньозважена оцінка в балах поточного контролю,

ПО – підсумкова оцінка (сума балів за періодичні контролю),

Е – підсумковий контроль (бал, отриманий на екзамені),

ЗР – загальний рейтинг з дисципліни (сума балів за підсумкову оцінку і екзамен).

2.2. Основним видом контролю знань, умінь, навичок та способів їх застосування є поточний контроль, для якого використовується національна шкала «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» з відповідними до неї балами, тобто числами «5», «4», «3», «2». Ці бали виставляються за кожне практичне (лабораторне, семінарське) заняття в академічний журнал.

2.3. Самостійно підготовлені теми або розв'язані окремі завдання, що винесені для самостійного опрацювання здобувачами вищої освіти, оцінюються як частина теми практичного заняття.

2.4. Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти на практичних (лабораторних, семінарських) заняттях, виконання завдань самостійного опрацювання наведені у таблиці:

Бали	Критерії
5	<p>Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові/тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>
4	<p>Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових/тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>
3	<p>Здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p>
2	<p>Здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>

2.5. За семестр з курсу дисципліни проводяться дві періодичні контрольні роботи (ПКР), результати яких є складовою результатів періодичних контролів першого (ПК1) та другого (ПК2).

Результати кожного періодичного контролю (ПК1; ПК2) є сумою поточного контролю (П) і періодичної контрольної роботи (ПКР): $ПК1 = П + ПКР$; $ПК2 = П + ПКР$.

Максимальна кількість балів за кожний періодичний контроль (ПК1; ПК2) складає 50 балів.

2.6. Максимальна кількість балів за періодичну контрольну роботу (ПКР) становить 60% від максимальної кількості балів за кожний періодичний контроль (ПК1; ПК2), тобто 30 балів. А 40% балів, тобто решта балів кожного періодичного контролю, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів.

2.7. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача вищої освіти на всіх заняттях, що входять в число певної контрольної точки.

2.8. Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки однієї періодичної контрольної роботи (ПКР) протягом тижня або двох (залежить від розкладу) після його складання.

2.9. Курсова робота та навчальна практика, які входять до складу інтегрованої навчальної дисципліни, оцінюються по 100 балів кожна, а рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне.

Курсова робота і навчальна або виробнича практики, як окремий освітній компонент, також оцінюється за 100-бальною шкалою.

Якщо складовою навчальної дисципліни є курсова робота, підсумкова оцінка (ПО) рахується за формулою:

$$ПО = \frac{(ПК1 + ПК2) + КР}{2}$$

, де $(ПК1 + ПК2) = 100$ балів;

Максимальна сума підсумкової оцінки дорівнює 100 балам.

2.10. Якщо підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з навчальної дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл.

$$ЗР = \frac{(ПО + Е)}{2}$$

2.11. Співвідношення балів національної оцінної, ECTS і 100 – бальної оцінної шкали таке:

Мінімальний бал для отримання позитивної оцінки – 60, максимальний – 100

Система оцінювання.

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Усна відповідь	5 балів: 5- Дано повну правильну відповідь, на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; відповідь самостійна, допустимі 1-2 несуттєві помилки (це помилки, при яких відповідь є правильною, але

	<p>помилки у вигляді некоректних висловлювань).</p> <p>4- Дано правильну відповідь на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; допустимі 2-3 несуттєві помилки, виправлені за допомогою викладача, або деяка неповнота відповіді, неточність у викладенні матеріалу.</p> <p>3- Навчальний матеріал в основному викладений повно, але при цьому допущені 1-2 грубі помилки (наприклад, невміння застосовувати закони і теорії, правила до пояснення нових фактів); відповідь неповна, хоча і відзначається необхідною глибиною, побудована незв'язно. Допустима незначна допомога викладача (навідні питання).</p> <p>2- Відповідь виявляє незнання або нерозуміння значної частини навчального матеріалу; допущені істотні помилки, які не виправляються за допомогою викладача, матеріал викладений незв'язно.</p>
Творчі завдання (реферати, есе, схеми, презентації)	<p>5 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 балів – творчі завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – творчі завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – творчі завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат.
Практико-орієнтовані завдання (проекти, ситуаційні завдання і т.ін)	<p>5 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 балів – Завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні теоретичні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 4 бали – Завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу.

	<p>Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>– 3 бали – Завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу.</p> <p>Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>– 2 бали – Завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>Виявлені проблеми встановлення контакту з обстежуваними, не сформовані вміння проводити відповідні види психологічної роботи. Звітна документація оформлена неповно з помилками.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Здобувач вищої освіти, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни.</p> <p>Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача вищої освіти до підсумкового контролю.</p>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНУ З КУРСУ

Кожен білет іспиту містить завдання, які мають професійне спрямування і їх вирішення вимагає від здобувача вищої освіти не розрізнених знань окремих тем і розділів дисципліни, для їх інтегрованого застосування. Білет складається з трьох частин: теоретичної (питання інтегрованого характеру – контроль знань: аналітичного та репродуктивного характеру;) – 80 балів (чотири теоретичних питання по 20 балів), тестової (ситуаційні тести – виявлення рівня сформованості категоріально-понятійного апарату) – 20 балів (1 бал за кожне тестове завдання). Максимальна кількість балів – 100

Загальна максимальна сума за екзамен – 100 балів.

З кожного блоку 50 балів

З них теоретичні (усні) питання максимально оцінюються у 40 балів.

I-е питання – 20 балів;

II-е питання – 20 балів;

Тестові питання оцінюються у 10 балів (1 бал за кожне тестове завдання).

17-20 балів	здобувач упевнено оперує обсягом навчального матеріалу і застосовує його для розв'язання проблем; самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; може характеризувати та аналізувати правову інформацію; співвідносити події та процеси за періодами на основі наукової періодизації історико-правової науки; знає вітчизняну юридичну термінологію; виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати матеріал, наводити чисельні приклади; вільно користується прикладами; розуміє основні тенденції розвитку сучасних проблем дисципліни.
13-16 балів	здобувач загалом володіє обсягом навчального матеріалу; здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати основні теоретичні та фактологічні положення, явища, але відповідь може бути не зовсім змістовною, цілісною, послідовною, містити деякі фактологічні помилки, неточності; здобувач робить незначні помилки, користуючись відповідною історико-правовою термінологією; не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи; дає загальну характеристику подій (причини, наслідки та значення); встановлює послідовність подій, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між ними;
9-12 балів	здобувач володіє навчальним матеріалом на середньому рівні; може репродуктивно відтворити частину теоретичного та фактологічного матеріалу; виявляє знання і розуміння окремих положень курсу; вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; визначає окремі ознаки подій, встановлює їх послідовність; може дати стисло характеристику окремої постаті; слабо орієнтується в спеціальній термінології з навчального курсу.
5-8 бали	здобувач слабо володіє навчальним матеріалом, нездатний елементарно розпізнавати та відтворити окремі факти, явища, події; впізнає постать чи подію лише за детальним описом; не визнає послідовності подій; відсутнє знання термінології; відповідь має уривчастий, незакінчений, незмістовний характер; відсутня здатність викласти думку на елементарному рівні.
0-4 бал	здобувач зовсім не володіє навчальним матеріалом, нездатний елементарно розпізнавати і відтворити окремі факти, явища, події; не впізнає постать чи подію; не визнає послідовності подій; повністю відсутнє знання спеціальної термінології; відповідь має

	незмістовний характер; відсутня здатність викласти думку на елементарному рівні; вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні «так – ні»).
--	--

Співвідношення балів національної оцінної, ECTS і 100 – бальної оцінної шкали таке:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО МОДУЛЮ 2 «ПСИХОЛОГІЯ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Основна література

1. Мащенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої школи: Курс лекцій / Н.І.Мащенко. – 2-е вид., доп. й перероб. – Кременчук, 2006. – 272 с.
2. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г.Мороз, О.С.Падалка, В.І.Юрченко; за заг. ред. О.Г. Мороза . – К.: НПУ, 2003. – 267 с.
3. Основи психології та педагогіки вищої школи (пам'ятка для аспірантів) // Навчально-методичний посібник / [О.Є.Коваль]. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2013. – 90 с.
4. Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр. до 15-річчя АПН України: у 5 т. / АПН України / М.Б. Євтух (відп.ред.) – К.: Педагогічна думка, 2007. – Т. 4 : Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: Педагогічна думка, 2007 – 438с.
5. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи. Практикум: Навч. посібник / Л.Г.Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: Каравела, 2008. – 336 с.
6. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навч. посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.

7. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Підручник. – 2-е вид. – / Л.Г.Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: К.: Каравела, 2008. – 352 с.
8. Руснак І.С., Іванчук М.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навчально-методичний посібник / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – 2-ге вид., доп. – Чернівці : Букрек, 2009. – 176с.
9. Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи: Навч. посібник / Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук. Вінниця: Вінницький соціально-економічний ін-т ун-ту «Україна», 2006. 402 с.
10. Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій / В.В.Кудіна, В.І.Юрченко. К.: КСУ, 2004. 176 с.

Додаткова література

1. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект : монографія / Олександр Володимирович Малихін. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. 307 с.
2. Мороз О.Г. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко; за заг. ред. О.Г.Мороза. К.: НПУ, 2006. 206 с.
3. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. акад. О.Г.Мороза. К.: НПУ, 2000. 337 с.
4. Педагогіка і психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Державна податкова адміністрація України; Національна академія держ. податкової служби України / Л.М.Петренко (уклад.). Ірпінь, 2007. 78с.
5. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл. К.: Вища школа, 2004. 336 с.
6. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. К.: Вища школа, 2005. 240 с.
7. Староста В.І. Методологічні аспекти психолого-педагогічного дослідження: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2008. 68с.
8. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник / В.М.Теслюк, П.Г. Лузан, Л.М. Шовкун. К.: ДАККіМ, 2010. 244 с.
9. Хоружа Л.Л. Етичний розвиток педагога : Навч. посіб. К.: «Академвидав», 2012. 208 с
10. Я – студент : навчальний посібник / [Огнев'юк В.О., Жильцов О.Б., Караман С.О. та ін.; за заг. ред. Огнев'юка В.О.]. 2-ге вид., доопр. К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2012. 224 с.
11. Archer, R.P., M.Maruish, E.A.Imhof, & C.Piotrowski (1991). Psychologicaltestusagewithadolescentclients: 1990 surveyfindings. Professional Psychology:ResearchandPractice, 22, 247-252.
12. Blatt, S.J. (2006). Wherehavewebeenandwherearewegoing?Reflectionson 50 yearsofpersonalityassessment. Journal of Personality Assessment, 50, 343-346.

13. Piotrowski, C., J.W.Keller, & T.Ogawa (1993). Projectivetechniques: Aninternationalperspective. PsychologicalReports, 72, 179-182.
14. Sadykova, A., Kimb, A., &Musac K. (2012). Psychodiagnosicsinstudent'sunderstanding. Procedia – Socialand Behavioral Sciences, 69, 394-398.

Періодичні видання:

1. Педагогіка і психологія 2012-2020
2. Психология и соционика межличностных отношений. Режим доступу: <http://publishing.socionic.info/index.php/psychology/index>
3. Психологія і суспільство Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/1810-2131>
4. Технології розвитку інтелекту: електронний журнал Режим доступу : <http://psytir.org.ua>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Закон України «Про вищу освіту» поточна редакція – Редакція від 26.02.2021, Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Концепція розвитку педагогічної освіти (МОН України, 2018) Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

Затверджено на засіданні кафедри психології протокол № 1 від 31.08.2023 р.